

Benchmark 2024

Rechtmatigheids- verantwoording

Samenvatting

Aanleiding

Vanaf verslagjaar 2023 zijn colleges van B&W zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarstukken. In 2023 voerden wij een landelijke benchmark uit waarin we de eerste praktijkresultaten van alle 342 gemeenten op dit vlak analyseerden. Dit jaar namen we opnieuw een kijkje in de keuken, ditmaal bij 25% van de gemeenten. In deze benchmark 2024 kijken we hoe de verantwoording zich ontwikkelt: wordt deze duidelijker, inhoudelijker en consistent?

Conclusie rechtmatigheidsverantwoording 2024

86

gemeenten verspreid over alle provincies en grootteklassen zijn betrokken in ons onderzoek. Dit is 25% van alle gemeenten.

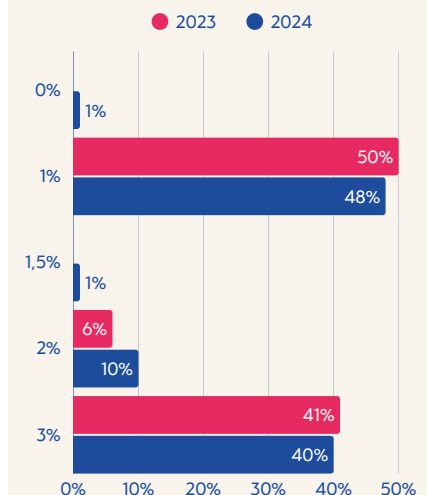
37%

is over 2024 rechtmatig volgens de eigen rechtmatigheidsverantwoording
2023: 45%

97%

In 97% van de gevallen is de conclusie in de rechtmatigheidsverantwoording consistent met de bevindingen
2023: 82%

Verantwoordingsgrens

Aard van de bevindingen

100%

100% van de gemeenten rapporteren begrotings-onrechtmatigheden
2023: 98%

83%

van de gemeenten rapporteren aanbestedingsfouten
2023: 81%

0%

van de gemeenten rapporteren M&O bevindingen
2023: 8%

Jaarrekening en verantwoording

98%

Voor 98% van de gemeenten is de jaarrekening voor 15 juli vastgesteld.
2023: 98%

90%

heeft de modelverantwoording 2024 toegepast.

12%

van de gemeenten die vorig jaar een onjuist oordeel had heeft foutenherstel toegepast.

Aanpak

Aanleiding

In 2023 voerden wij een landelijke benchmark uit waarin we de eerste praktijkresultaten van alle 342 gemeenten op dit vlak analyseerden. Dit jaar namen we opnieuw een kijkje in de keuken om te kijken hoe de rechtmatigheidsverantwoording zich ontwikkelt.

Aanpak en selectie

Voor deze tweede benchmarkanalyse selecteerden we 86 gemeenten (25% van alle gemeenten), verspreid over het hele land en representatief naar grootte en provincie. Bij deze gemeenten hebben we de jaarstukken 2024 beoordeeld op:

- De plaats en herkenbaarheid van de rechtmatigheidsverantwoording;
- De gebruikte opbouw en toelichting;
- Hoe eventuele overschrijding van de verantwoordingsgrens is benoemd en toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording en de paragraaf bedrijfsvoering;
- De aard en omvang van de afwijkingen;
- Toepassing van foutenherstel voor de gemeenten die vorig jaar een onjuiste conclusie hebben gerapporteerd.

We hebben niet getoetst op feitelijke rechtmatigheid of juistheid van cijfers, maar puur op de kwaliteit van de verantwoording zoals opgenomen in de jaarstukken.

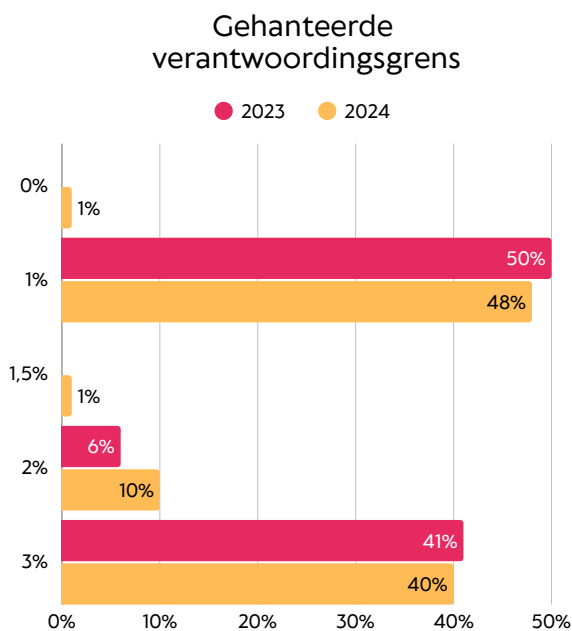
Onderzochte gemeenten

• Aa en Hunze	• Meppel
• Aalsmeer	• Mook en Middelaar
• Almere	• Nijmegen
• Amsterdam	• Noord-Beveland
• Assen	• Ooststellingwerf
• Baarle-Nassau	• Oostzaan
• Baarn	• Oss
• Barendrecht	• Peel en Maas
• Barneveld	• Pekela
• Bergen (L.)	• Purmerend
• Berkelland	• Putten
• Best	• Reimerswaal
• Boxtel	• Renswoude
• Brummen	• Rotterdam
• Brunssum	• Rozendaal
• Buren	• Schiermonnikoog
• Dantumadeel	• Sittard-Geleen
• De Wolden	• Soest
• Dinkelland	• Staphorst
• Dongen	• Steenberghe
• Dronten	• Steenwijkerland
• Eersel	• Stein
• Eijsden-Margraten	• Súdwest-Fryslân
• Eindhoven	• Terneuzen
• Emmen	• Texel
• Enschede	• Tholen
• Geldrop-Mierlo	• Urk
• Groningen	• Utrecht
• Harderwijk	• Veenendaal
• Heemstede	• Veldhoven
• Heerlen	• Venray
• Helmond	• Vlissingen
• Hengelo	• Voorschoten
• Het Hogeland	• Vught
• Hoeksche Waard	• Waadhoeke
• Hollands Kroon	• Westerkwartier
• Kampen	• Westerveld
• Leeuwarden	• Wierden
• Lelystad	• Wijdmeren
• Lisse	• Wijk bij Duurstede
• Maasdriel	• Zeewolde
• Maastricht	• Zoeterwoude
• Meierijstad	

Resultaten

Verantwoordingsgrens

Tot en met 2024 was het aan de gemeenteraad om een verantwoordingsgrens te stellen tussen de 0% en 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. In figuur 1 hebben we aangegeven welke verantwoordingsgrens door gemeenten is gehanteerd. Hieruit blijkt dat er maar heel beperkt afwijkingen zijn te signaleren ten opzichte van 2023. De meeste gemeenten hanteren een verantwoordingsgrens van 1% (48% van de gemeenten) of 3% (40% van de gemeenten).

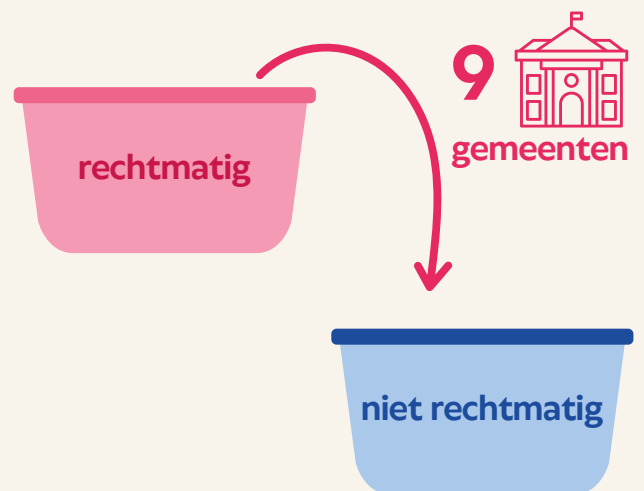

Wijziging 2025

Vanaf 2025 is het BBV op dit onderdeel aangepast. Ten aanzien van de verantwoordingsgrens zijn twee wijzigingen doorgevoerd:

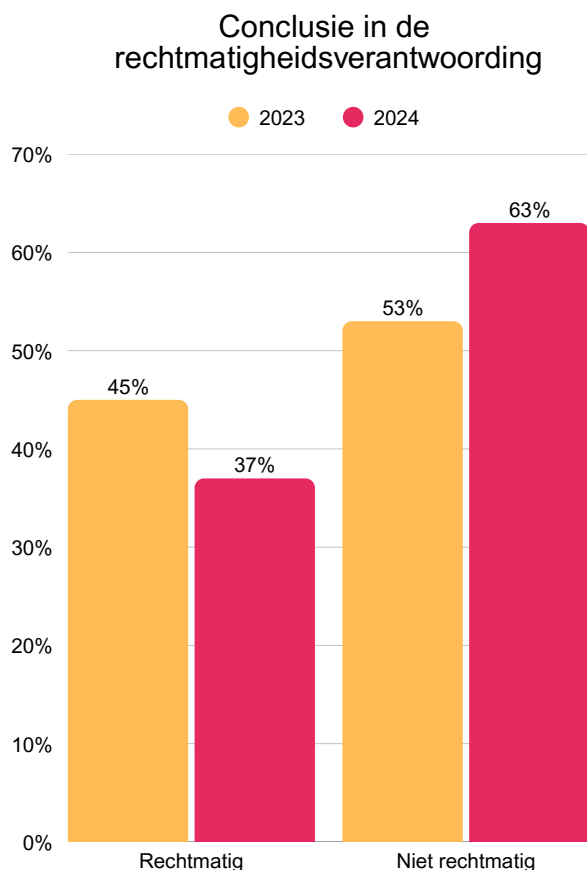
1. De grens mag maximaal 2% van de omvangsbasis bedragen (was 3%);
2. De omvangsbasis is vanaf 2025 gesteld op de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves (was inclusief toevoegingen aan de reserves).

Als we deze wijziging toepassen op de onderzochte gemeenten heeft dit het volgende effect:

Eigen conclusie

Onderstaand hebben we weergegeven wat de eigen conclusies* van de gemeenten zijn in de rechtmatigheidsverantwoording:

Hieruit blijkt dat het percentage rechtmatige gemeenten daalt van 45% naar 37%. Dit terwijl er een aantal ontwikkelingen zijn in de regelgeving waardoor onze verwachting was dat het aandeel onrechtmatig lager zou uitvallen dan in 2023:

- het aanpassen van de rapporteringsvereisten met betrekking tot misbruik & oneigenlijk gebruik;
- het verder duiden van het begrip tijdigheid bij het melden van overschrijdingen van lasten en afwijkingen van baten en lasten.

*vanaf 2024 wordt verklaard of de onrechtmatigheden boven of onder de verantwoordingsgrens zijn.

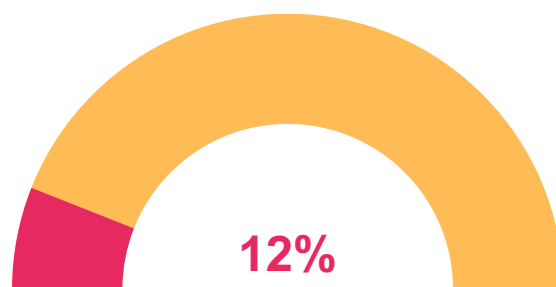
Mogelijk dat het juist toepassen van het begrip acceptabele begrotingsonrechtmatigheden voor deze stijging heeft gezorgd.

Foutenherstel

In onze benchmark 2023 hebben wij gerapporteerd over inconsistentie tussen de bevindingen en de conclusie in de rechtmatigheidsverantwoording. In veel gevallen lag de oorzaak hiervan in het onterecht aanmerken van acceptabele begrotingsoverschrijdingen als rechtmatig.

De commissie BBV heeft hiervoor in januari 2025 een procedure foutenherstel gepubliceerd.

Van de gemeenten die in 2023 ten onrechte rapporteerden rechtmatig te zijn zitten er 25 wederom in onze benchmark 2024. Wij hebben van deze 25 gemeenten onderzocht hoeveel de procedure foutenherstel hebben toegepast:

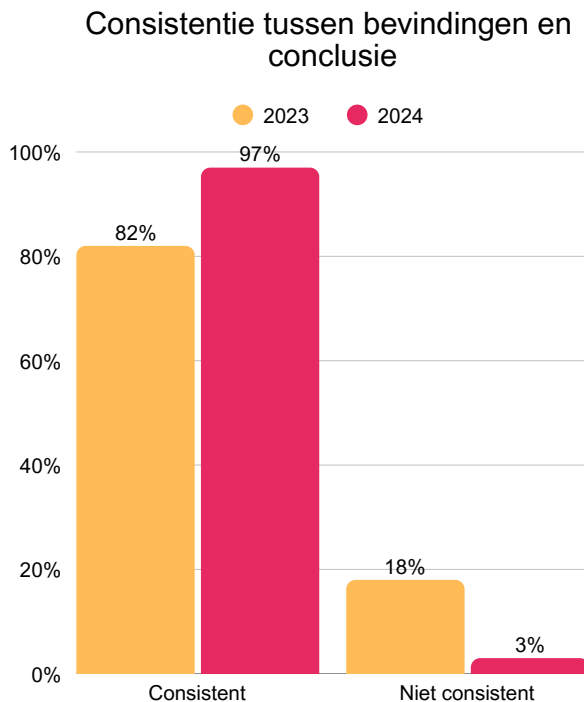
Hieruit blijkt dat slechts 3 van de 25 gemeenten (12%) foutenherstel heeft toegepast in 2024.

Consistentie conclusie en bevindingen

Voor de onderzochte gemeenten hebben wij beoordeeld of de bevindingen zoals deze blijken uit de rechtmatigheidsverantwoording en/of paragraaf bedrijfsvoering goed verwerkt zijn in de rechtmatigheidsverantwoording.

In 2023 hebben we op dit onderdeel geconstateerd dat 18% van de gemeenten een onjuiste conclusie heeft getrokken in de rechtmatigheidsverantwoording. De oorzaak hiervan lag in veel gevallen in de onjuiste invulling van het begrip acceptabel.

Uit ons onderzoek blijkt over 2024 het volgende:

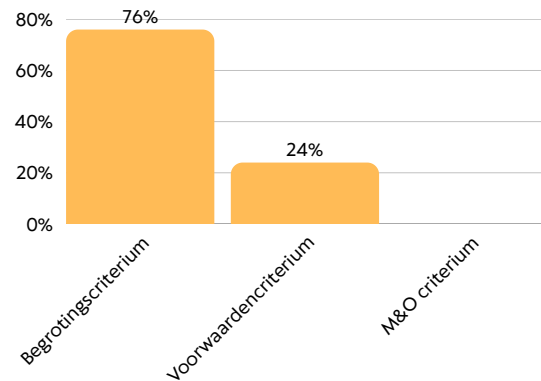

Uit deze cijfers blijkt dat in 2024 inderdaad veel meer consistentie aanwezig is tussen de bevindingen en de conclusie. 'Slechts' in 2 van de 86 gevallen is de conclusie niet in overeenstemming met de bevindingen.

Bevindingen 2024 in cijfers

Aard bevindingen

Begrotingscriterium

10,8

miljoen euro is de gemiddelde begrotingsonrechtmatigheid bij de onderzochte 86 gemeenten

2023: € 7,1mln

87%

van de begrotingsonrechtmatigheid is aangemerkt als acceptabel

2023: 71%

Voorwaardencriterium

90%

van de bevindingen op het voorwaardencriterium bestaan uit onrechtmatige (Europese) aanbestedingen

2023: 92%

€ 42

per inwoner bedraagt de gemiddelde aanbestedingsonrechtmatigheid

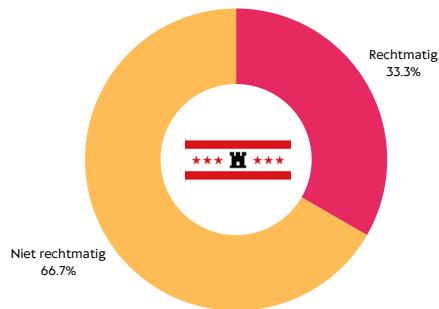
2023: € 34,20

Verschillen per provincie

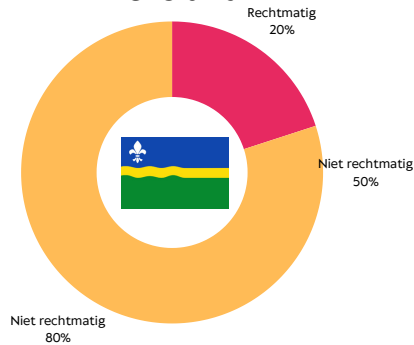
Onderstaand hebben we per provincie weergegeven wat de conclusie in de rechtmatigheidsverantwoording is.

Elke provincie komt minimaal 5 keer voor in ons.

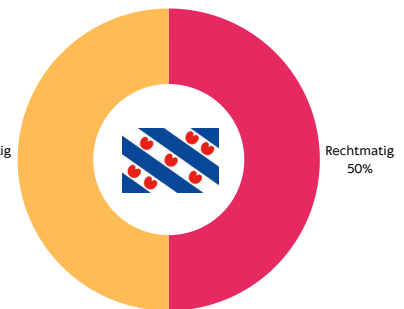
Drenthe

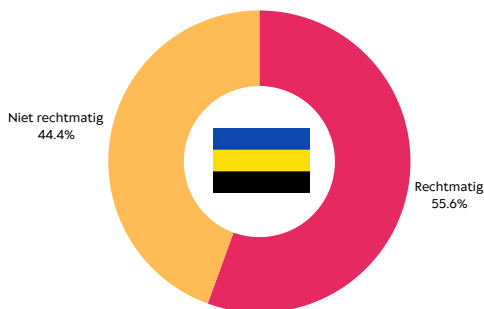
Flevoland

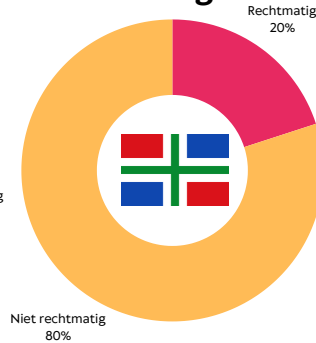
Friesland

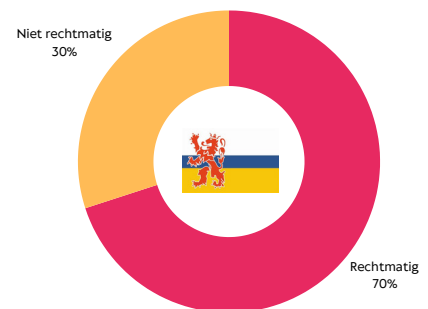
Gelderland

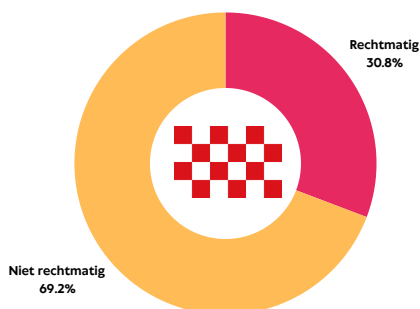
Groningen

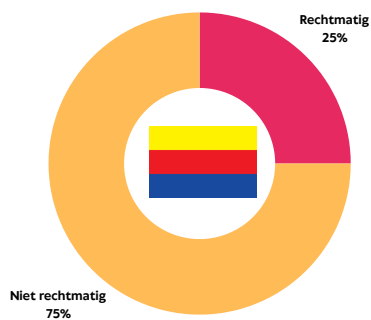
Limburg

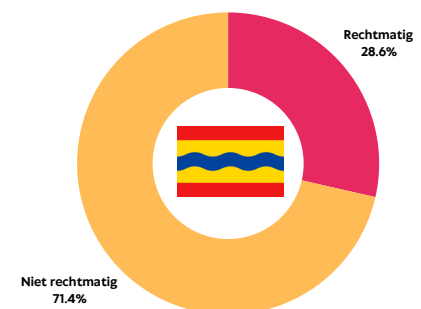
Noord-Brabant

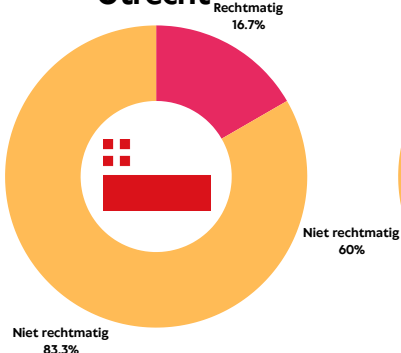
Noord-Holland

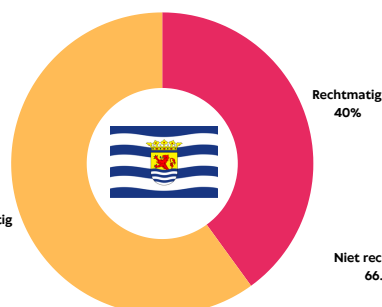
Overijssel

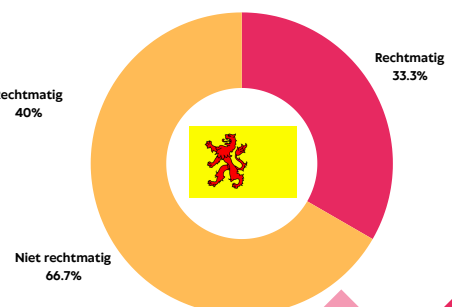
Utrecht

Zeeland

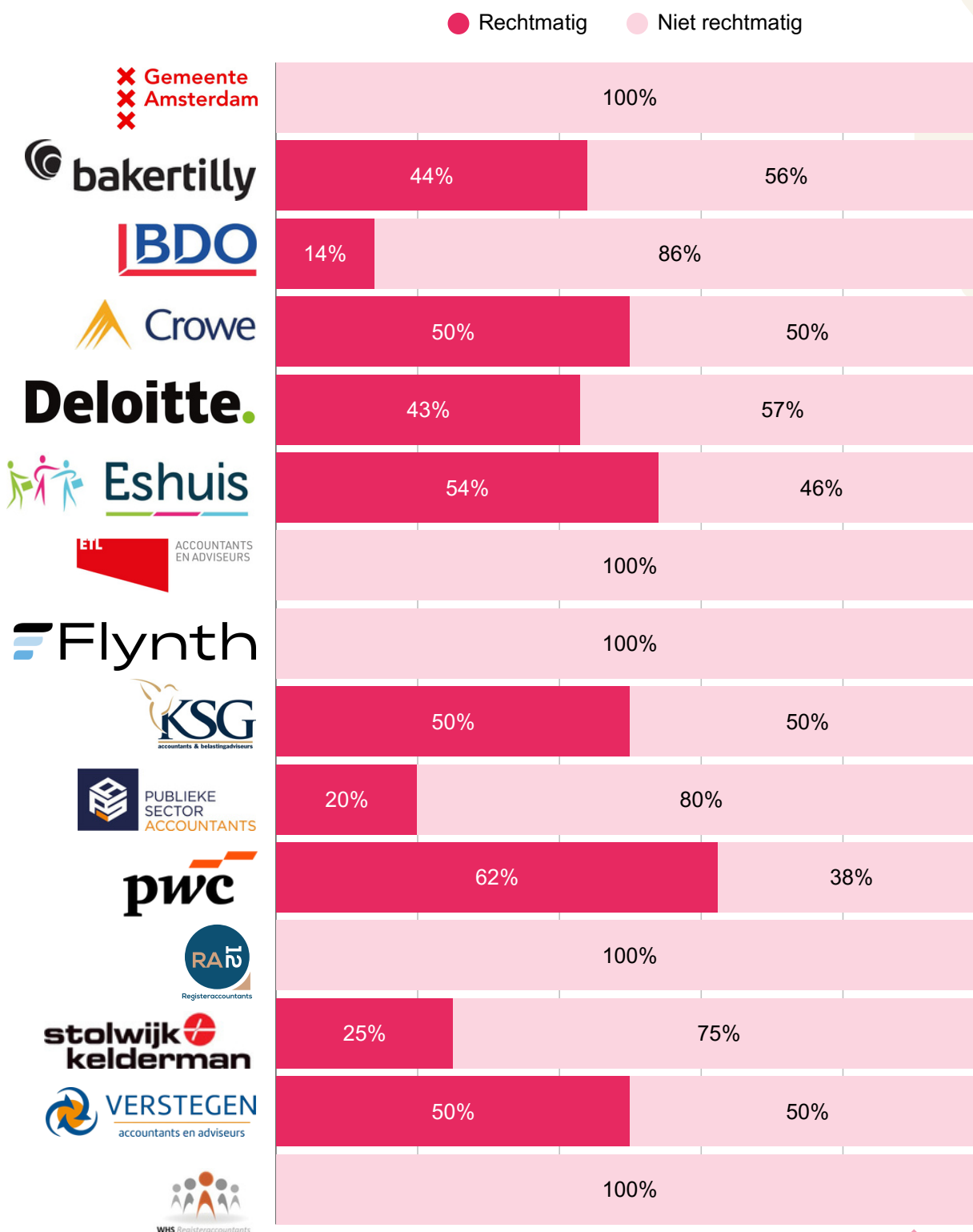
Zuid-Holland

Verschillen per accountantskantoor

Onderstaand hebben we per accountantskantoor weergegeven wat de conclusie in de rechtmatigheids-verantwoording is.

Het is belangrijk om te benoemen dat de extremen (0% en 100%) veroorzaakt kan worden doordat het betreffende kantoor beperkte vertegenwoordiging in ons onderzoek heeft.

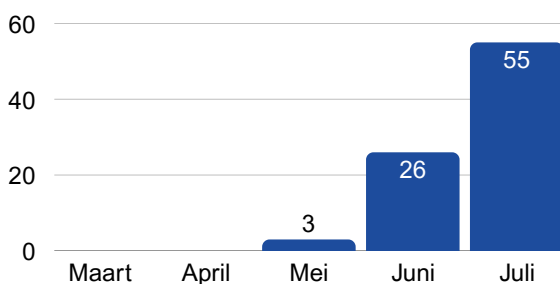

Overige opvallendheden

In deze paragraaf hebben we zaken opgenomen die ons verder zijn opgevallen. Dit kunnen zaken zijn over de rechtmatigheidsverantwoording en/of het accountantsverslag.

Moment vaststellen jaarstukken

De jaarstukken worden relatief laat vastgesteld. Nagenoeg alle jaarstukken worden in eind juni/begin juli vastgesteld.

Onjuiste controleverklaring

In 1 geval hebben wij geconstateerd dat de controleverklaring van de accountant niet juist is. In deze verklaring is nog een separaat rechtmatigheidsoordeel opgenomen (als ware er geen rechtmatigheidsverantwoording).

Onjuiste toepassing model RMV

In 9 gevallen hebben wij geconstateerd dat niet het actuele model van de rechtmatigheidsverantwoording is toegepast. In de meeste gevallen is dan het 'oude' model van 2023 gehanteerd.

Beschikbaarheid stukken

In veel meer dan voorgaande jaren is geen accountants-verslag beschikbaar bij de vergaderstukken van de raad. In de meeste gevallen wordt deze nagezonden aan de raad. In 15 gevallen hebben wij geen accountantsverslag kunnen vinden op de site van de gemeente.

Wijziging 2025

Met ingang van 2025 is het BADO gewijzigd. Ten aanzien van de goedkeuringstolerantie zijn drie wijzigingen doorgevoerd:

1. De goedkeuringstolerantie bedraagt 2% van de omvangsbasis bedragen (was 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden);
2. De omvangsbasis is vanaf 2025 gesteld op de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves (was inclusief toevoegingen aan de reserves).
3. Fouten en onzekerheden worden opgeteld.

Als we deze wijziging toepassen op het getrouwheidsoordeel van de onderzochte gemeenten geeft dit het volgende beeld:

‘Wij maken het helder, jij geeft het betekenis’

Exilo bestaat uit een groep enthousiaste professionals die allemaal zowel een achtergrond als affiniteit hebben met finance & control in de publieke sector. Een duidelijk resultaat, dat is waar wij voor gaan! Dat vraagt ook om goede samenwerking met alle betrokkenen. Wij vinden het daarom belangrijk om, juist ook wanneer dat even moeilijk is, oprecht en eerlijk met elkaar te blijven communiceren. Het is onze overtuiging dat we u alleen dan écht helpen!

Wij leveren meerwaarde door vanuit onze expertise structuur en transparantie aan te brengen in complexe vraagstukken. Van daaruit werken we gezamenlijk aan een (digitale) duurzame oplossing. Hierdoor bent u klaar voor toekomstige uitdagingen. Via onze kennissite www.rechtmatigheidsverantwoording.nl houden we de ontwikkelingen over de rechtmatigheidsverantwoording bij. Op deze site vindt u onder andere achtergrondinformatie en antwoorden op veel gestelde vragen over de rechtmatigheidsverantwoording.

Voor meer informatie ga naar www.exilo.nl of neem contact op:

Erik Koster
partner

06-11 40 26 21
erik@exilo.nl

Rogier Schumer
partner

06-51 52 14 40
rogier@exilo.nl

Ricardo Kok
partner

06-10 77 42 78
ricardo@exilo.nl

